

gambaner (dissimilació de **gambarer*; l'explicació de la -n- per *AlcM* és inadmissible): *DFgra.*, *DAMen.*, J. Rosselló (*Manycoc de F. Mall.*, 78); **gambanera* (add. al *DOrt.* per Fontserè que ho devia conèixer per la seva muller, mallorquina), *gambanerada*. Podrien venir de **CAMBARÈUS*, -*ARÈA*, els següents, però seran més aviat derivats moderns i analògics, partint de *gamba*: *gamber* [*AlcM* St. Feliu, Tort., CastPna., Xàtiva] i a *StPol* (1936) me'l definien «xarxa senblant al bolitx»; *cambera* que Schuchardt assenyala en Sáñez Reguart per a una espècie de salabre (*Rom. Etym.* II, 117); *gambra* Valldemossa (supra). *Gambi* 'espècie de nansa de forma rodona, amb què pesquen anfosos' (Deià, 1963, Cala Rajada, 1969, Fornells de Men., 1964); reproduïda i descrita en el llibre menorquí de Lluís Salvador (II, 335, 355).

El més important d'aquests sinònims: *gambina* 'espècie de nansa de vímets, de forma més rodona que les altres', que veig a Colera (1958) i a Cadaqués (1964): «s'hi agafen guiules, serrans i virols, i de vegades algun esparrall»; «ormeig fet de vimis, obert per alt i per baix; l'obertura de dalt es tanca i l'altra queda oberta per sota i cap amunt, de manera que els peixos hi entren i no en saben sortir: per esquer s'hi posen peixos morts i garotes», PCoromines (nota de Roses, 1898); «hi transportaren cordes, / belles soques d'alzines, / de roures i de pins, / paneres de blat, xarxes i *gambines*; / i un dia, a punta d'alba, / pujaren a la barca (amb) les dones i els fills», assaig d'un petit poema, que després prosificà Coromines en *Les Hores d'Amor Serenes*, a. 1913, VIII, O. C., 1291, *EntreDL* I, 221; *gambinejar*. Cf. en provençal: «e que li pescadou, qu'an calà si *jambin*, / tiron si barco a la calanco», trad. «nasses», *Mireio* XII, 1-3; i *garbello* també com a nom d'una mena de nansa en *Calendau* (II, 27.2), potser metàtesi d'un **gambèrlo*.

Gambosi 'espècie de bertrol que usen per pescar en les séquies' a Gandia (Moll, *AORBB* II, 341). A l'Albufera **gambússia* és una mena de peixet molt petit, que han fomentat en el gran estany perquè es mengen la larva del mosquit, i encara que també han devorat tots els *farmets* i *samarucs* que hi havia, no hi fa res perquè la *gambússia* es pot usar com a esquer, però no aquells (1962).³ *Gambosins* 'xiuladissa del vent' Vinaròs (*BDC* II, 84); tort., *BDC* III, 98; cf. port. de Beira *gambusino* «caça imaginària» (*RLus.* II, 249), mex. *gam(b)usino* 'miner ---'; *gambusinos*, -*cinos*, a Salamanca, Babia, Laciàna, La Loma, Cuba, *camosino* Astúries, *bambosinos* a l'arag. d'Ayerbe, però és visible que aquesta *b-* inicial és alteració de *g-* i que per tant no es tracta d'una formació expressiva (com voldria Buesa, *Arch. Fil. Arag.* VIII, 73-80). Més en *AlcM*. *Gambada* 'pesca'. *Gambejar* (pescar gambes). *Gamberada*. *Gamberí*. *Gamberó*. *Gambeta*.

¹ No sé quin valor pot tenir un *gammaro*, *cammaro*, que el *DTo.* 1670 posa com a trad. de «*llambart*, *peix*, *stacus*» (o sigui llamàntol), «*llambart* o *gammarro*: peix, astacus», Lacav., Belv., que Lab. 1839 canvia en «*gammarró*: llagostí». —² *Gamba* «crevette» (amb *g* oclusiva) a Mostagànem, mentre que

a Rabat usen formes corresponents a la normal castellana *qamrún* «crevette» i *qamrúna* «langouste» (Brunot). —³ Potser una formació **CAMBARTIA* de *CAMBARUS*, que hauria donat *qambàrsia* en la pronúncia àrabiga > *gambòrsia* > **gambúrsia*?

Gambada, *gambadejar*, *gambairar*, *gambaire*, V. *gamba* (CAMA) *Gambairot*, V. *gamba* II *Gambaix*, V. *gambeto* *Gambal*, *gambalada*, V. *gamba* (CAMA) *Gambalatxo*, deformació semàntica de *CAMBALACHE* (DECH) per influència de *gamb(a)iro* *Gambaleta*, d'una combinació d'un diminutiu de *bomba* amb *èmbol*, deformada per influència de *gambal* *Gamballarg*, *gamballut*, *gambanejar*, V. *gamba* (CAMA) *Gambaner*, **gambanera*, *gambanerada*, V. *gamba* II *Gambar*, V. *gamba* (CAMA) i *gamba* II *Gambarrot*, V. *gamba* II *Gambatge*, V. *esgambi* (*gamba*, CAMA) *Gambegies*, *gambejada*, *gambejar*, V. *gamba* (CAMA) *Gamber*, *gamberada*, *gamberí*, *gamberó*, V. *gamba* II *Gamberola*, *gamberota*, *gamberotada*, V. *gamba* (CAMA) *Gamberro*; per a aquest mot castellà recent, poc usat entre nosaltres, vegeu DECH *Gambeta* 'daina', no sembla haver existit mai aquesta paraula (manca en Lab. 1839-88), suposada per una ed. recent de Lab.

GAMBETO, 'capot de cerimònia llarg', origen incert: podria ser resultant d'una alteració catalana del llinguadocià *gambeto* 'cama petita, cameta' interpretat així perquè només arribava fins a mitja cama; però potser aquesta relació amb *gamba* 'CAMA' es redueix a una influència secundària rebuda per un mot medieval de Catalunya *bambeth* o *bambez* aplicat a certa vestidura i a la roba amb què es feia, mot que prové del b. ll. *bambax* 'cotó', gr. bizantí βαμβαξ (variant del gr. βόμβυξ 'seda', 'cuc de seda'), alterat per contaminació del fr. ant. *wambeis*, *gambais* 'perpunt enconxat que es posava sota l'armadura', provinent d'un derivat del germ. *wamba* 'panxa'. □ I.^a doc.: 1700 o S. XVII, docs. i cançons populars d'aquest temps.

«Ab un sacot a l'esquena, ab *gambeto* de burell / ---», en un doc. de 1700 (que citen el *DAG.* i *AlcM*, mal entès per aquell); «capot sens balona, propi per a la tropa lleugera», Lab. 1839, i definit millor i amb un bon gravat, en el *DFa.* i *AlcM*; podia ser de guardes o soldats especials (sobretot mossos d'esquadra), però també i més originàriament un vestit civil de cerimònia i fins eclesiàstic; a l'oficina de la parròquia, la padrina que va a demanar el bateig del fill natural és rebuda per «un sacerdot moreno, grassilló, amb semblant d'amoinat, cobert lo cap per un casquet de vellut, *gambeto* de valona a les espatlles, prengué la targeta ---», Noller (*La Pap.*, 138).⁴

Fa important paper en cançons populars, que en part no són pas del període recent, i en les quals apareix sovint: «l'hereu Riera --- / agafa el *gambeto* - a Ripoll se'n va», «és un fadrí morenet --- / portta ün *gambeto* ros - a usansa dels pagesos» (versió A porta un *capotet ros*); en el S. XVIII duien *gambeto* fins els bandolers: troben el que s'ha deixat penjat Pau Gi-